

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
NOEL CUSCHIERI**

Seduta tat-30 ta' Novembru, 2004

Citazzjoni Numru. 2554/1996/1

**Raymond Dowdall u martu Jacqueline Dowdall
Vs
Pierre Gregoire u Virginia de Cambra**

Il-Qorti,

Rat l-att ta-citazzjoni li permezz tieghu l-atturi ppremettew u talbu hekk:

Peress illi l-attur Raymond Dowdall gie mqabbad mill-konvenuti sabiex jaghmel xoghol ta' "construction manager", jagixxi ta' "supervisor" u jikkoordina x-xoghol (Dok Q3 u Q4) fuq plot 220, Santa Maria Estate, Mellieha proprjeta tal-konvenuti jew min minnhom kif ukoll sabiex jaghmel xoghol ta' rienforzar ta' hadid fuq l-imsemmija plot;

Peress illi l-attur beda jaghmel dan ix-xoghol mill-bidu t'Awissu 1995 u dam sat-13 ta' Gunju 1996 u kien jahdem

Kopja Informali ta' Sentenza

fuq din il-plot mis-6am sa fil-ghaxija u gieli dam sad-9pm u anki sal-10pm;

Peress illi l-konvenuti kienu jaghtu ordnijiet lill-attur verbalment, bil-fax, b'ittri u bit-telefon (Ara dokumenti mehmuzza);

Peress illi l-attur ikkuntatja u qabbad diversi kuntratturi sabiex jezegwixxu x-xogholijiet fuq l-imsemmija plot fosthom surveyors, kuntratturi tal-iskavar, kuntratturi li jissuplixxu l-'concrete' u "bricks", benneja, kuntratturi ghal-"piling", kuntratturi tal-krejnijiet, haddiema tal-jackhammer u hafna nies ohra;

Peress illi l-attur kien joqghod mal-haddiema u jissupervizjona x-xoghol taghhom;

Peress li l-konvenut Pierre Gregoire obbliga ruhu li jhallas lill-attur skond il-hin u qal lill-attur – "I will pay you for your time because time is money";

Peress illi ghal dan ix-xoghol ta' "construction manager", ta' supervizjoni u ko-ordinazzjoni r-rata normali hija ta' Lm100 (mitt lira maltin) fil-gimgha u meta l-attur dam 45 (hamsa u erbghin) gimgha fuq il-plot imsemmija, il-konvenuti ghandhom ihallsu lill-atturi Lm4500 (erbat elef u hames mitt lira maltin); (Dok Q 21A)

Peress illi l-attur ghamel xi xogholijiet ukoll fuq il-plot b'idejh;

Peress illi l-attur u l-konvenuti ftiehmu li l-attur jaghmel xogholijiet ta' rienfurzar ta' hadid fuq il-plot imsemmija u dan versu l-prezz ta' Lm2000 (elfejn lira maltin) (Dok Q 21B);

Peress illi minn dan ix-xoghol l-attur lesta 60% (sittin fil-mija) tax-xoghol u ghalhekk huwa intitolat li jithallas Lm1200 (elf u mitejn lira maltin) (Dok. Q 29);

Peress illi l-attur baghat kontijiet lill-konvenuti sabiex jithallas (Dok Q 21 A u B) pero' dawn baqghu inadempjenti;

Kopja Informali ta' Sentenza

Peress illi l-attur barra mix-xogholijiet hawn fuq imsemmija ghamel ukoll xoghol iehor ghall-konvenuti li kien jikkonsisti f'rienforzar ta' hadid fuq in-naha tat-triq u ma partijiet tal-gnub tal-plot u ta' dan l-attur thallas Lm2900 (elfejn u disa' mitt lira maltin);

Peress illi ghax-xoghol ta' rienforzar ta' hadid l-attur u l-konvenut ftiehm li dan isir bicca bicca u huwa ghalhekk li l-attur jonqsu jithallas Lm1200 (elf u mitejn lira maltin) fuq dan ix-xoghol;

Peress illi l-attur ukoll issuplixxa bla ma thallas dawl u servizz ta' telefon lill-konvenuti;

Ighidu ghalhekk il-konvenuti jew min minnhom ghaliex m'ghandhiex din l-Onorabbli Qorti:

1. Tiddikjara li l-attur Raymond Dowdall ippresta servizzi lill-konvenuti konsistenti f'inkarigu ta' 'construction manager', 'supervisor' u koordinator tal-bini esegwit fuq il-plot numru 220, Santa Maria Estate, Mellieha; u konsegwentement
2. Tillikwida dak dovut mill-konvenuti lill-atturi skond l-ewwel talba;
3. Tikkundanna lill-konvenuti jhallsu lill-atturi dak likwidat fit-tieni talba;
4. Tiddikjara li l-attur Raymond Dowdall esegwixxa appalt ta' rienforzar ta' hadid fuq il-plot numru 220, Santa Maria Estate, Mellieha ghal u fuq inkarigu tal-konvenuti; u konsegwentement
5. Tillikwida dak dovut mill-konvenuti lill-atturi ghas-servizzi indikati fir-raba' talba;
6. Tikkundanna lill-konvenuti jhallsu lill-atturi dak likwidat fil-hames talba;

Kopja Informali ta' Sentenza

7. Tiddikjara lill l-konvenuti obligaw ruhhom li jhallsu lill-atturi ghal servizzi ta' elettriku u telefon liema servizzi nghataw lil u ghall-beneficcju tal-istess konvenuti;

8. Tillikwida dak dovut mill-konvenuti lill-atturi ghas-servizzi indikati fis-seba' talba;

9. Tikkundanna lill-konvenuti jhallsu lill-atturi dak likwidat fit-tmien talba;

Bl-ispejjez kontra l-konvenuti ngunti in subizzjoni.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenuti li biha eccepew:

1. That plaintiff has been paid for all works carried out by him until the termination of the contract of works. Infact plaintiff was paid by defendants the following sums:-

- (a) Lm2900;
- (b) Lm 595;
- (c) Lm228; and
- (d) Lm1500 which was deposited in the Court Registry.

These payments more than adequately cover all amounts due for the uncompleted original works agreed upon with plaintiff for the price of Lm5000 and some extra works which occurred during the construction and defendants reserve their rights to any refund when the Court has determined the amount due to defendants as a result of overpayment.

2. Saving further pleas.

Rat id-dikjarazzjonijiet guramentati tal-partijiet u l-listi tax-xhieda;

Rat ir-relazzjonijiet tal-Perit Tekniku u tal-Periti Addizzjonali minnhom debitament mahlufa fl-1 ta' Novembru 2001 u 25 ta' Gunju 2003 rispettivament;

Rat l-atti kollha tal-kawza;

Semghet il-provi bil-gurament;

Kkunsidrat;

Illi permezz tal-azzjoni odjerna l-atturi qeghdin jitolbu l-hlas minghand il-konvenuti ghal servizzi prestati mill-attur fuq inkariku tal-konvenut. Bazikament dawn is-servizzi kienu jikkonsistu f' xoghol ta' *construction manager* u supervizjoni fuq xoghol tal-bini esegwit fuq plot 220 Santa Maria Estate, Mellieha; kif ukoll xoghol ta' rijenforzar ta' hadid fuq l-istess plot. Il-kwistjoni bejn il-partijiet tirreferi bazikament ghall-komputazzjoni u l-*quantum* tal-hlas dovut lill-attur tax-xoghol maghmul minnu, u torigina mill-fatt li ma kienx sarx ftehim bil-miktub bejniethom, izda dawn kienu ftehm verbalment.

Il-verzjoni tal-atturi hija fis-sens li l-ftehim ta' bejniethom kien fis-sens li x-xoghol ta' *project management* kellu jithallas bil-fattura, filwaqt li ghax-xoghol tar-rijenforzar tal-hadid il-partijiet ftehm minn qabel fuq cifra ta' Lm2,000 li kellha tkopri dan ix-xoghol maghmul mill-attur. L-attur qed jsostni li ghax-xoghol ta' *project management* huwa ma kienx thallas, u qed jippretendu li ghandu jiehu s-somma ta' **Lm4,500** kalkolata minnu bir-rata settimanali ta' Lm100 ghal hamsa u erbghin gimgha¹. Rigward ix-xoghol tal-hadid, l-atturi jammettu li sar 60% mix-xoghol prospettat, u ghal dan qed jitolbu s-somma ta' **Lm1,200**, bazata fuq ic-cifra miftehma minn qabel ta' Lm2,000.

Il-konvenuti minn naha taghhom isostnu li, ghalkemm inizjalment huma kienu offrew lill-konvenut is-somma ta' Lm4,000 ghal progett kollu, sussegwentement intlahaq ftehim bejnhom u l-attur fis-sens li dana, ghax-xoghol ta' supervizjoni, kellu jithallas is-somma globali ta' Lm5,000 ghal fazi inizjali tal-kostruzzjoni pagabbli Lm1,000 ghal *carport*, Lm1,000 ghal-hajt ma genb it-triq, Lm2,000 ghall-pedamenti tal-villa u Lm1,000 ghall-*ringbeam*. Il-konvenut spjega li dan l-arrangement kien jipprovdi lill-attur potenzjal ghal izjed qligh; inoltre jghid li "*I negotiated a lump sum per phase as an incentive for the diligent completion of each phase. With a per diem , it is to the benefit of the recipient [l-attur] to draw out the job for as long as possible.*"² Il-konvenut spjega wkoll li d-differenza

---

¹ Dikjarazzjoni – fol.4

² Aff. Konvenut. Fol.127

bejn il-prezz originali ta' Lm4000 ghal progett shih u l-figura finali ta' Lm5,000 ghal pedamenti, kienet dovuta ghall-fatt li l-attur kien offra li jaghmel hu stess ix-xoghol tal-hadid. Ghalhekk il-prezz tax-xoghol tal-hadid kien inkluz u mhux eskluż f' dan l-ammont.

Fin-nota tieghu l-konvenut in sostenn tal-verzjoni tieghu ressaq l-argument li, anke a bazi ta' verosimiljanza, din il-versjoni ghandha tipprevali fuq dik tal-atturi, ghax huwa inverosimili li l-attur, qabel il-prestazzjoni tas-servizzi tieghu ta' construction manager, ma jaghmel ebda arrangament dwar kif ser jithallas, la bhala pagament globali, u lanqas bir-rati. Inolte, dan jikkonstrata ferm mal-fatt li dwar ix-xoghol tal-hadid huwa jsostni li lahaq ftehim minn qabel mal-attur dwar somma globali li kellu jithallas ghal dan ix-xoghol.

Illi dwar dawn il-versjonijiet il-Perit Tekniku kkonkluda hekk: "Taghmel izjed sens u hu ferm aktar gust l-arrangament li l-konvenut qal li kien mill-bidu nett ippropona cioe' li jhallas hames telef lira ghas-supervizjoni tal-pedamenti kollu imhallsa fi stadji differenti [fl-ammonti fuq indikati]. Kull arrangament iehor kien mifthu ghall-abbuzi u dubbji. Wiehed setgha jghid u jallega li x-xoghol kien qed idum apposta biex il-hlas ta' Lm100 fil-gimgha jibqa' ghaddej."³ Dan jinsab konfermat anke mill-Periti Teknici Addizzjonali li fir-relazzjoni taghhom osservaw li l-hlas ghal *project management* "rari jkun hlas bis-seigha skond kemm idumu x-xogholijiet"⁴ ..... jigi rilevat li, stante li l-attur kellu kontroll anke fuq it-tul tax-xoghol proprju, u dan ghaliex ezegwixxa parti mix-xoghol hu stess, rata bazata fuq sieghat tul il-progett kollu zgur li ... mhijex opportuna."⁵ Dawn l-esperti wkoll ikkonkludew li f' dan il-kaz "... kien hemm ftehim verbali bejn il-partijiet li l-konvenut kellu jhallas lill-attur is-somma ta' Lm5,000 ghax-xoghol fuq il-pedamenti u l-pagamenti kellhom jsiru kif stipulat f' pagna 20 tar-relazzjoni tal-Perit Tekniku, dan [huma] jqisuh bhala lump sum agreement."⁶ Inolte "kien hemm ftehim separat ghal xi xogholijiet zejda li kellu

³ Relazzjoni – Fols.240 - 241

⁴ Relazzjoni Addizzjonali Fol.350 – sottolinear ta' din il-Qorti

⁵ Ibid. Fol.351

⁶ Ibid. Fol.352

jagħmel l-attur inkluz dawk ta' natura fizika u li fuq dawn l-istess attur kien gie kumpensat bi hlas xieraq.”⁷ Osservaw wkoll li l-pretensjoni tal-atturi ta' hlas ta' rata settimanali jmur kontra l-*lump sum agreement* raggjunt bejn il-partijiet.

In tema legali jigi osservat li “Il-konflitti fil-provi huma haga li l-Qrati jridu minn dejjem ikun lesti għaliha. Il-Qorti għandha tezamina jekk xi wahda miz-zewg versjonijiet, fid-dawl tas-soliti kriterji tal-kredibilita' u speċjalment dwak tal-konsistenza u **verosimiljanza**, għandhiex teskludi lill-ohra, anke fuq il-bilanc tal-probabbiltajiet u tal-preponderanza tal-provi, għax dawn, f' kawzi civili, huma generalment sufficjenti għall-konvinciment tal-gudikant” [*Prim.Awla [MCC] Carmelo Farrugia vs Rokku Farrugia – 24.11.1966*]

Fil-meritu l-Qorti tosserva li hi tikkondividi l-konkluzjoni raggjunta mill-Periti Teknici, bhala l-aktar wahda verosimili, li l-ftehim ezistenti bejn il-partijiet kien skond il-verzjoni sostnuta mill-konvenut, u cioe' li s-somma ta' Lm5,000 kienet tinkorpora x-xogħol ta' *projection management* fil-fazi tal-bini tal-pedamenti, kif ukoll ix-xogħol fiziku magħmul mill-attur konsistenti f' irbit ta' hadid. Il-qorti tirrileva li f' dan il-kaz ma ngabet ebda oggezzjoni serja li kellha tinduci lil din il-Qorti sabiex tiddipartixxi mill-konkluzjoni tal-Perit Tekniku; u hija guriprudenza kostanti li “sakemm ma jigux indikati oggezzjonijiet gravi u serji ta' piz tali li jinducuha li tissostitwixxi l-gudizzju tagħha għal dak tat-tekniku, dan ma tagħmlux” [*App.Inf. Bonett vs Lewis 1.03.1994*].

Illi rigward l-*quantum* tal-hlas pretiz, irrizulta li fit-13 ta' Gunju 1996 l-attur tnehha mill-inkarigu tiegħu, minhabba kwistjonijiet li kienuq qegħdin jinqalghu bejn il-partijiet, senjatament minhabba l-fattur tad-dwmien. F' dan ir-rigward, il-Perit Tekniku osserva li meta l-attur tnehha mill-inkarigu tiegħu fit-13 ta' Gunju 1996, ix-xogħol miftiehem ma kienx lest, izda kien lest biss il-*carport*, ir-*retaining wall*

---

⁷ Ibid. Fol.353

mat-triq u 60% tal-*platform*. Il-Perit Tekniku osserva li hlasijiet dovuti ghal dawn ix-xogholijiet kienu jammontaw ghal-Lm1,000, Lm1,000 u Lm1,200, rispettivament; b' total ta' Lm3,200. Oltre, dan jirrizulta li l-attur kien thallas is-somma ta' Lm900 xoghol dovut extra maghmul minnu u li kien gie accettat mill-konvenuti. Ma' dawn ghandha tizdied is-somma ta' Lm7.45,8 "refund ta' elettriku". B' hekk il-Perit Tekniku wasal ghall-konkluzjoni li l-ammont globali dovut mill-konvenuti lill-atturi huwa ta' **Lm4,107.45**.⁸

Il-Perit osserva wkoll li mill-provi rrizulta li l-attur kien okkazzjonalment jithallas ta' xoghol extra li kien jaghmel, bhal tqeghid ta' katusi, minn *cash fund* moghti lilu mill-konvenuti. Dawn il-hlasijiet ammontaw ghas-somma ta' Lm285. Inltre, l-ispejjez tat-telefonati kienu jithallsu mill-petty cash.

Il-hlasijiet effettivament maghumla mill-konvenuti lill-atturi jinsabu elenkati mill-Perit Tekniku fil-pagna 23⁹ tar-relazzjoni tieghu, li, flimkien mas-somma ta' Lm1,500 depozitata fir-Registru tal-Qorti, jammontaw ghas-somma globali ta' **Lm4,400**. Minn dan jirrizulta li in effetti l-konvenuti hallsu izjed minn dak dovut lill-atturi. Inltre, statement tal-*petty cash fund* amministrat mill-attur, u li ma giex kontraddett mill-konvenuti, juri bilanc favur il-konvenuti fl-ammont ta' **Lm595**.

Illi fir-relazzjoni tagghom il-Periti Teknici Addizzjonali, filwaqt li kkonkludew li "jaqblu in principju mal-konkluzzjonijiet tal-Perit Tekniku u ma' l-iskeda ta' hlasijiet li saru lill-attur mill-konvenut kif elenkati f' pagina 20 [recte.23] tar-relazzjoni u cioe' ghas-somma ta' Lm4,10745 [recte. Lm4,400]"¹⁰ osservaw li "minhabba l-fatt li x-xogholijet kellhom dewmien kaggjonat minn fatturi mhux that il-kontroll ta' l-attur, l-istess attur ghandu jigi kompensat ghal-25 gimgha zejda li ghamel fuq dawn ix-xogholijiet."¹¹ Huma ffixxaw dan il-kumpens fl-ammont ta' Lm1,500, mahdum fuq rata ta' Lm5 fis-siegha. Fil-fehma

⁸ Relazzjoni pg.22 - Fol.242

⁹ Fol.243

¹⁰ Fol.353 – sottolinear ta' din il-Qorti

¹¹ Fol-354

tal-Periti din is-somma ghandha tizdied mas-somma ta' Lm4,107.45, biex b' hekk is-somma globali dovuta lill-attur tammonta ghal Lm5,232.45.

In propositu ghad-dewmien kaggjonat minn “*fatturi mhux that il-kontroll ta' l-attur*”¹² il-Qorti tosserva li fir-relazzjoni tal-Periti Addizzjonali dawn il-fatturi ma gewx la elenkati, la specifikati u lanqas indikati. F' dan ir-rigward din l-osservazzjoni tal-Perit Tekniku hija ferm opportuna: “Ix-xoghol kien ha hafna zmien u twal hafna ..... Jidher li ma kienx hemm ko-ordinazzjoni tajba fuq is-site, u x-xoghol ta' urgenza kbira thalla jitwal ghal hafna zmien b' perikolu shih ghat-triq li kienet fuq it-tafal. L-attur ried jaghmel ix-xoghol manwali hu u ma jimpjegax nies kif kien mitlub li jaghmel u b' hekk ix-xoghol ha hafna zmien.”¹³ Fi kliem iehor, d-dewmien kien dovut ghal cirkostanzi li kienu pienament fil-kontroll tal-attur li minflok qabbad in-nies, kif kellu d-dover li jaghmel bhala *construction manager*, ghazel minflok li hafna mix-xoghol jaghmlu hu stess bil-konsegwenzjali dewmien. Dan l-*modus operandi* tal-attur jikkuntrasta hafna mal-mod kif hadem Louis Attard, is-successur tieghu f' din il-kariga, ghalkemm b' sens ta' ekwita' mal-attur wiehed ghandu jzomm quddiem ghajnejh il-fatt li x-xoghol fil-pedamenti jista' jirrizulta izjed difficili u skabruz mix-xogholijiet ta' fuqu. In propositu l-Periti Addizzjonali osservaw li “minkejja l-fatt li s-sit kien difficili u li kien hemm bzonn ta' xoghol pjuttost impenjattiv fil-pedamenti, normalment dan ma jirrikjedix full-time project manager, imma supervizzjoni regolari tal-bennejja li jiridu jsegwu b' mod serju l-istruzzjonijiet tal-perit inkarigat. Fil-fatt hekk sar meta gie inkarigat it-tieni project manager Louis Attard.”¹⁴

Illi din il-Qorti wara li ezaminat il-provi f' dan ir-rigward hija tal-fehema li ghandha taghti affidament lill-konkluzjonijiet raggjunti mill-Perit Tekniku, u tiskarta dik il-parti tal-relazzjoni addizzjonali fejn il-Periti Addizzjonali kkonkludew li kienet dovuta lill-attur is-somma ulterjuri ta' Lm1,500; u dan stante li fil-fehma tal-Qorti ma rrizultatx

---

¹² Supra

¹³ Fol.240 – sottolinar ta' din il-Qorti

¹⁴ Fol.352

sodisfacentement provata l-ezistenza ta' cirkostanzi li jikkwalifikaw bhala *force majeure*.

In konkluzjoni ghandu jinghad li, filwaqt li s-somma dovuta lill-attur mill-konvenuti tammonta ghal-Lm4,107.45c, dik li fil-fatt thallset mill-istess konvenuti lill-istess atturi tammonta ghal Lm4,400. Ghaldaqstant l-atturi m' ghad fadlilhom jiehd u xejn minghand il-konvenuti, u li ghalhekk it-talbiet taghhom f' dan ir-rigward mhumiex gustifikati. Inoltre, jigi osservat li l-konvenuti m' ghandhomx ibatu spejjez ta' dawn il-proceduri, stante li in effetti l-ammont likwidat tas-somma dovuta lill-atturi kien diga' thallas qabel ma gew istitwiti l-proceduri odjerni.

Ghal dawn il-motivi tiddeciedi billi tiaddotta in total ir-relazzjoni tal-Perit Tekniku, u in parte ir-relazzjoni tal-Periti Addizzjonali, u, filwaqt li tiddikjara li l-attur kien ippresta servizzi lill-konvenuti kif fuq indikat, tillikwida s-somma dovuta lill-atturi mill-konvenuti fl-ammont ta' Lm4,107.45c, izda stante li dan l-ammont diga' thallas, tichad it-tielet talba; tiddikjara li l-attur esegwixxa xoghol ta' rjenforzar ta' hadid fuq l-imsemmija plot u li ta' dan ix-xoghol l-atturi diga' thallsu mill-konvenuti u ghalhekk tichad il-hames u s-sitt talba; tiddikjara li l-konvenuti obligaw ruhhom li jhallsu ghal servizzi ta' elettriku u telefon, ghall-liema servizzi l-konvenuti kienu hallsu lill-atturi u ghalhekk tichad it-talba numru tmienja u disa. Rigward l-ispejjez, tiddeciedi billi, stante li l-ammonti dovuti mill-konvenuti lill-atturi kienu thallsu qabel l-istituzzjoni tal-proceduri odjerni, l-ispejjez kollha ghandhom jigu sopportati mill-atturi.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----